Poštnina plačana v gotovini Štev. 31. V Ljubljani, v četrtek dne 31. julija 1930. Leto III.

DELAVSKA PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 1·50 — Cena: za 1 mesec Din 5·-, za četrt leta Din 15·-, za pol leta Din 30·-; za inozemstvo Din 7·- (mesečno) — Oglasi: po dogovoru || Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

H kongresu katoliške slovanske akademične mladine.

Pretečeni teden je bila Ljubljana pozorišče zelo važnega in upamo, da tudi zelo dalekosežnega dogodka. Vršil se je namreč kongres slovanske akademične mladine, na katerem so bili zastopani vsi slovanski narodi. Naloga kongresa je bila, da nadaljuje delo I. kongresa, to je, da išče pota, na katerih bi se vsi Slovani znašli. Da bi iskali samo te ideje, katere naj bi jih družile in da bi v duhu teh idej odstranili vse one zapreke, ki so vzrok neprestanih prepirov, tako da ima celo zgodovina videz, da ne morejo živeti slovanski narodi brez sovraštva.

Ni to prvi poskus, da bi se zbližali Slovani. Najjačji je bil poskus, da bi se napravila neka skupnost, ideja liberalnega nacionalizma. Toda ta poskus je doživel polom. Bil je prešibak in ni vzgajal slovanskih narodov v smislu pravičnosti in poštenosti.

Rusi so stiskali Poljake, Ukrajince i. t. d. Delo nekdanje Rusije nadaljuje Poljska napram Ukrajincem in Belorusom. Poljski narodni fanatizem gre tako daleč, da preganjajo poljski katoliški cerkveni dostojanstveniki beloruske in ukrajinske katoliške duhovnike, ki so zavedni sinovi svojega naroda. Karpatski Rusi tudi niso zadovoljni s Čehi. O razmerju med Čehi in Slovaki sploh ni potrebno govoriti. Itd. Vzgoja je bila pod vplivom brezobzirnega liberalnega nacionalizma bolj poganska, kakor pa krščanska. Zato je bila posledica imperializem, ki zagrenjuje medsebojno složno sožitje. Imperializem pa ni sam po sebi zrastel na slovanskih tleh, ampak ga umetno privzgajajo razni prijatelji, ki zastopajo to ali ono velesilo. Njihovo geslo je: »Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima.«

Nov slovanski naraščaj je krenil na novo in po naših mislih na edino pravo pot: **Iskati skupnosti na podlagi krščanskega nauka, na podlagi ljubezni. Ali še jasneje izraženo: na podlagi cirilmetodijske ideje, ki ne omalovažuje narodov in narodne ideje, kot od Boga hotene naravne podlage krščanske vzajemnosti narodov, pač pa jo pravilno podreja ideji božjega kraljestva na zemlji.**

To je pristno slovanska ideja, saj sta jo ustvarila slovanska apostola sv. Ciril in Metod. Če bo šel slovanski inteligenčni naraščaj po tej poti, potem bo v resnici nastala nova doba. Mlada generacija bo morala dosledno delati za to veliko misel pod geslom: **Bratstvo med Slovani na podlagi ljubezni in pravičnosti ter enakopravnosti vseh slovanskih narodov, spoštujoč in priznavajoč naravno narodno vrednoto vsakega slovanskega naroda.**

Da je to mogoče, je dokazal potek vsega kongresa. Udeležniki so občevali med seboj bratovsko, polni duha sv. Cirila in Metoda. In prav **tega** duha je treba našemu mlademu rodu! Le v tem duhu je namreč mogoč resničen in trajen idealizem, ki ga rabi mladi rod, da premaga staro miselnost. Sveta solunska brata sta pustila rodni dom, sijajen položaj in sta se, dasi pripadnika grškega naroda, ki je takrat vladal nad Vzhodom in bil vse kaj drugega ko prijazen slovanskim rodovom, katere je smatral kot manjvredne sužnje, posvetila duševnemu blagru in kulturnemu dvigu Slovanov. Tako sta oznanjala božje bratstvo vseh narodov. Obenem pa sta posvetila slovansko pismenost, da, ustvarila sta jo celo, dala Slovanom bogoslužje v lastnem narodnem duhu in jeziku in delovala za njihovo edinstvo, ne boječ se sovraštva in naprotstva od strani nemške hierarhije. Ali nista tedaj sveta Ciril in Metod na najlepši in najpopolnejši način pokazala harmonijo, ki mora vladati med krščansko univerzalnostjo in vrednoto narodne misli v svitu evangelija?

Veselimo se torej, da je naša mladina ubrala to pot, pot najpožrtvovalnejšega apostolstva v tistem resnično krščanskem duhu, ki ga naš v materializem čedalje bolj pogrezajoči se čas ne pozna več. V tem duhu pa želimo, da bi naš mladi rod, ki se šola na vseučilišču in bo v življenje stopil, vršil tudi svojo socialno nalogo med zapostavljenimi sloji človeške družbe, ki trpijo od kapitalizma na duši in telesu. **Duša socialnega dela je ljubezen, princip organizacije krščanske družbe pa pravičnost po** nauku Cerkve, svetih bratov in vseh velikih mislecev katolicizma; končni cilj: **krščanska vzajemnost vseh delovnih stanov človeštva,** naj delajo z roko ali duhom ali pa pod odgovornostjo pred Bogom, svojo vestjo in soljudmi družbo vodijo kot krmar ladjo. Tudi sveta brata sta zapustila sijaj dvora in bizantinske »visoke družbe«, da oznanjata blagovest pastirjem, oratarjem, revežem in robovom, pa tudi opominjata bogate in mogočne na dolžnosti do sočloveka. V tem duhu naj naša akademična mladina **pogumno** usmeri svojo pot skozi duševno in moralno bedo pa socialne borbe in kaos moderne družbe, pa bo res voditeljica božjega in trpečega ljudstva!

—k.

XIV. Mednarodna konferenca dela.

Rekordna konferenca.

Čisto zunanje je bila letošnja konferenca gotovo ena najbolj uspelih. Od 55 držav članic se jih je udeležilo 51 — dosedaj najvišje v društvu narodov sploh doseženo število. Zborovanjem je prisostvovalo 354 delegatov in ekspertov. Dnevni red konference je bil zelo tehten, a obenem sila težavno rešljiv.

Predsedstvo konference.

Za predsednika konference je bil izvoljen lütiški profesor in bivši belgijski delavski minister Mahaim, star socialni politik mednarodnega glasu, ki je že pred več kot 30 leti v mednarodnem socialno-političnem življenju igral pomembno vlogo. Kot predsednik konference je bil predvsem zaradi tega na mestu, ker je dnevni red konference tako rekoč izključno njegovo delo spričo dejstva, da je skoraj nepretrgoma predsednik pripravljalnih odborov za mednarodne konference dela.

Socialno-politične obravnave.

Glavne točke dnevnega reda so bile vprašanje prisilnega dela v kolonijah, ureditve delovnega časa nameščencev in delovnega časa nadnevnih delavcev v premogokopih. Prva dva problema sta se obravnavala že na konferenci v prejšnjem letu. Zato se je na letošnji pri drugem branju sprejela tozadevna mednarodna konvencija. Vprašanje delovnega časa v premogokopih je bilo sicer prvič na dnevnem redu konference dela, smatralo pa se je spričo dolgoletnih in izčrpnih priprav predvsem zaradi predkonference meseca januarja t. l. za zadostno proučeno, da bi se moglo rešiti pri prvi obravnavi.

Delovni čas v premogokopih.

To pričakovanje se je izkazalo kot napačno. Niti v komisiji, katera je delala skozi 14 dni in kateri je predsedoval nemški delavski minister dr. Brauns, niti v plenumu konference, se ni posrečilo izravnati interesna nasprotstva tako daleč, da bi se dosegla predpisana dvetretjinska večina za sprejetje konvencije. Tako le-ta ni bila sprejeta. Z veliko večino (105 proti 22 glasovom) pa je bil sprejet predlog nemškega vladnega delegata, da se vprašanje ponovno obravnava na prihodnji mednarodni konferenci dela 1931.

Poročilo in odgovor Alberta Thomasa.

Ena najbolj na splošno pomembnih točk dnevnega reda konference — razgovor o poročilu direktorja mednarodnega urada dela je letos posebno slabo potekla zaradi tega, ker so obenem s plenumom zasedale skoraj vse komisije. Tako razni pomembni zastopniki niso mogli razviti svojega mišljenja in predlogov, ampak so se morali zadovoljiti s kratkimi, manj pomembnimi izjavami. Višek tega razgovora je bil tudi letos kakor običajno odgovor direktorja Alberta Thomasa, ki je stalno i glede forme i glede dikcije ter vsebine mojstrovina zase. Posebno značilne so bile izjave, da bi mogel biti Briandov načrt evropske unije za univerzalen značaj ženevskih institucij nevaren. Prav tako zanimiv je bil njegov odgovor na kritiko glede zvez in stikov mednarodnega urada dela s sovjetsko Rusijo, nasproti kateri je ugotovil, da se rusko gospodarstvo vedno bolj včlenja v svetovno gospodarstvo in tako že zaradi tega ne more biti od mednarodne socialne politike zanemarjano.

Napad na kršč. soc. strokovničarje.

V ostalem je za nas zanimiv nastop angleškega delavskega zastopnika Bromleya proti krščanskim strokovnim organizacijam. Že nekaj let sem je običajno, da tako zvana marksistična večina delavske grupe plenuma konference voli v upravni odbor tudi enega krščanskega strokovničarja. Zaradi naraščajoče aktivnosti kršč. strokovnih organizacij v francosko obljudeni kanadski provinci Quebec je kanadski marksistični delavski zastopnik po silnem prizadevanju onemogočil ponovno izvolitev pomembnega holandskega strokovničarja in glavnega tajnika krščanske strokovne internacionale tov. Serrarensa v upravni odbor. V nato sledeči diskusiji je povzel besedo angl. delavski zastopnik Bromley ter je primerjal krščanske strokovničarje z nekimi čudnimi živalmi. Na takojšen energičen nastop Serrarensa so se sicer predsednik delavske grupe in nato tudi celotno predsedstvo kakor tudi angleška delavska delegacija izjavili, da se s takimi žaljivimi izjavami razumljivo ne morejo strinjati in so prepustili vso odgovornost Bromleyu osebno. S tem je bil spopad, čeprav se je zadnji obotavljal umakniti svojo izjavo, oficielno poravnan.

Serrarens vržen iz predsedstva.

Vendar Serrarens kljub temu ni bil izvoljen, kar je znak, da je zopet postavljeno na dnevni red vprašanje skupnega dela obeh strokovničarskih smeri v Ženevi.

Amsterdamci bodo odločili.

Amsterdamska internacionala bo obravnavala temeljno plat tega vprašanja na svojem zasedanju meseca julija v Stockholmu spričo dejstva, da obstoji med njo in krščansko strokovno internacionalo formalen dogovor, ki je bil s tem, da Serrarens ni bil izvoljen, kršen. Prav tako bodo zadevo obravnavale instance kršč. strok. internacionale. Odločitve, ki bodo padle v Stockholmu, bodo pač odločilne in izhodišče za nadaljnji razvoj.

Delodajalci vseskozi enotni!

Med tem ko politična nestrpnost in malenkostna neuvidevnost v delavski skupini ponovno postavlja na tehtnico s tolikimi žrtvami ustvarjeno harmonijo, pa kaže delodajalska skupina popolno internacionalno strnjenost, ki se uveljavlja tudi spričo nasprotnih nacionalnih interesov. Gotovo pomeni ta njihova strnjenost absolutno načelno nasprotstvo vsakemu socialno-političnemu napredku.

V. P.

Delo kršč. strokovne organizacije v Avstriji v letu 1929.

Leto 1929 ni prineslo za delavstvo zboljšanja. Število podpiranih brezposelnih je zrastlo mesečno povprečno na 164.478, poleg teh je bilo seveda mnogo brezposelnih, ki niso uživali podpore. Do te krize je privedel poleg svetovnih vzrokov predvsem negotov notranji položaj države, ki pa ni storila ničesar za rešitev krize. Delavstvo in nameščenstvo radi tega ni bilo zmožno večjih mezdnih bojev. Krščanska strokovna organizacija je bila v težavnem položaju posebno radi vprašanja Heimwehra, v katerega vrstah je stalo mnogo njenega članstva. Ostro stališče pa, ki ga je končno zavzela, je začudilo svet, ki je že skoro mislil, da ni nobene sile več v Avstriji poleg Heimwehra. Krščanska strokovna organizacija je našla pri svojem članstvu popolno umevanje in zvestobo. Prišlo je tudi do konfliktov s socialisti v Sv. Pölten in Stockerau.

Članstvo krščanskih strokovnih organizacij je zrastlo od prejšnjega leta za 7570 članov in sicer na 107.657 članov. Največji prirastek je pri lesnih in stavbinskih delavcih. Od vsega članstva pripada 70% moškim in 30% ženskam. V samem Dunaju šteje organizacija 39.000 članov, v gornji in dolnji Avstriji po 17.000, v naši sosednji Koroški 6.700. Več krščanskih organizacij stoji še izven kartela. Dohodkov so imele krščanske strokovne organizacije 1,612.090 šilingov, izdatkov pa 1,408.500 šilingov. Od izdatkov odpade na podpore 20.5 procentov, v izobraževalne namene pa 14.5 odstotkov. Celokupno premoženje se ceni na 1,326.820 šilingov. Članarina je zrastla od 2.80 šilingov v l. 1923 na 11.40 šilingov v l. 1929 na člana. Železničarska organizacija se je udeležila petih mezdnih gibanj, lesnih delavcev 28, občinskih uslužbencev treh, tekstilnih 46 gibanj. Tudi ostale organizacije so bile povsod aktivne. Mezdne boje so vodile krščanske strokovne organizacije ponekod same, ponekod pa v zvezi z drugo organizacijo. Krščanska tekstilna organizacija je bila osrečena s socialističnim terorskim štrajkom, ki pa je bil zlomljen in so marksisti morali opustiti zahtevo po odpustitvi krščanskega delavstva.

Organizacija je od parlamenta izsilila zavarovanje poljedelskih delavcev, ki mu nasprotujejo najbolj Landbundovci. Glede ostalega zavarovanja je bilo izdanih več novel. Mnogim predlogom seveda organizacija ni mogla izbojevati sprejetja, ker so razdiralni elementi in nasprotniki delavskega zavarovanja premočni.

Le smotrenemu in intenzivnemu delu požrtvovalnih borcev gre zasluga, da organizacija raste in zavzema vedno nove postojanke nasproti marksistom, ki so bili še pred leti popolni gospodarji po-

ložaja. Za pisano besedo ter trdno vez skrbi 19 mesečnikov, 4 štirinajstdnevniki in še 9 učiteljskih listov. Skupna naklada vseh je 116.000 izvodov. Prodiranje organizacije se najbolj opaža pri volitvah delavskih in nameščenskih obratnih zaupnikov. V bivše nepremagljive marksistične trdnjave prodira ponekod stopnjema, nekatere pa ji padajo same v naročje.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Lesni delavci.

Vrhnika. Znano je, da je postavila Rusija na svetovni trg svoj les in s tem prav občutno konkurira vsem drugim državam, ki izvažajo les. Italija dela velike sitnosti pri tovorjenju voz. Saj dostikrat pošljejo cel vlak lesa iz Postojne na Rakek nazaj. Ako voz ni zadosti povezan, ga vrnejo. Vprašamo pa tole: Ali je delavec kriv, če podjetje ne da žebljev, da bi pribil žico na trame? Zakaj zadene potem ravno delavca kazen, ko ni prav nič sam kriv? Zakaj se ravno njemu naloži materijelna kazen in se mu odtrguje že itak majhen zaslužek? To bi mi radi vedeli. Dajte delavcu vse potrebno, pa vam bo voz prav povezal in bo vse v redu. To smo hoteli povedati. Delavec, Ti se pa zavedaj, da ni podjetnik opravičen Tebi naložiti kazen, in Ti je storil s tem krivico. Zahtevamo pravico!

Opekarski delavci.

Vrhnika. Ko smo se opekarski delavci v maju organizirali, smo kmalu videli, da organizacija ni priljubljena pri podjetniku. Znan je vsem slučaj odpusta tov. Uršiča, ki se je izvršil brez vsake odpovedi. Na intervencijo zastopnika JSZ in DZ ni podjetnik pristal na preklic odpovedi in tudi ni hotel delavcu plačati zakonitega odpovednega roka. Naš odgovor je bil, da je tov. Uršič vložil tožbo in bo pri sodišču dosegel to, kar mu garantira zakon. — Tu imamo že nek star delovni red. Zanimivo bi bilo ta red malo pregledati! Preteklo soboto so pa dobili vsi zaposleni delavci in delavke v podpis izjavo, da priznajo delovni red in se bodo ravnali po njegovih določbah. Prav je to, da so podpisali, vendar bi morali prej vedeti, kaj podpisujejo. Gospodje naj bi raje opozorili delavce, da naj delovni red preberejo, ne pa jih siliti, da izvršijo samo formelnost in s svojim podpisom potrdijo, kar niso videli. Tukaj protestiramo in zahtevamo, da se tako ne postopa z delavci.

Papirničarji.

Goričane. Za pravo delavnost vsega organiziranega delavstva je nujno potrebno sestankov, na katerih se obravnava vse zadeve, ki so važne za delavstvo. Kadar se vrši sestanek, je pa tudi potrebno, da so gotovo vsi člani navzoči. Nikakor ni mogoče slediti delu odbora in zaupnikov, ako se člani za to delo ne zanimajo in ne sodelujejo. Iz tega nezanimanja za organizacijo se zgodi čestokrat neopravičen napad na organizacijo, kar pa škoduje celoti in vsakemu posamezniku. Zato opozarjamo vse člane, da se udeležujejo vseh sestankov. Pomnite: organizacija smo mi sami. Kolikor se bomo tega zavedali, toliko bomo močni.

Spomenica o cestarskem vprašanju.

Kakor smo že zadnjič poročali, je deputacija JSZ dne 22. julija predložila g. banu dravske banovine tudi predloge za novo ureditev službenega razmerja banovinskih cestarjev. Ta spomenica se glasi:

P. n. Kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani.

Ker se s strani banovinskih cestarjev neprestano izraža želja po definitivni ureditvi njihovega službenega razmerja, plač in starostne preskrbe, naproša podpisana organizacija p. n. naslov, da upravičeni želji cestarjev ugodi s tem, da čimpreje izda uredbo o službenih odnošajih, plačah in starostni preskrbi cestarjev.

Pri ureditvi tega vprašanja naj p. n. naslov upošteva sledeče želje cestarjev:

1. Ker je cestar pri vršenju dela izpostavljen vsem vremenskim neprilikam, naj delovni čas ne presega 8 ur dnevno.

2. Osnovna plača naj znaša v prvih letih 250 Din, ki naj se vsakih nadaljnjih 5 službenih letih zviša za 50 Din, tako da bo po doseženih 25 službenih letih znašala 500 Din.

3. Osebna družinska doklada naj znaša 600 Din mesečno.

4. Rodbinska doklada naj znaša za ženo 75 Din, za vsakega otroka pod 16 leti 30 Din mesečno.

5. Določi naj se stanovanjska doklada, ki naj znaša za samske cestarje 25 Din, za poročene 75 Din mesečno.

6. Starostna in onemoglostna oskrba naj se uredi tako, da bodo prejemali cestarji v slučaju onemoglosti in starosti in to po 10 službenih letih 300 Din, po 15 službenih letih 400 Din, po 20 službenih letih 500 Din, po 25 službenih letih 600 Din, po 30 službenih letih 700 Din in po 35 letni službi polne prejemke zadnjega službenega leta.

7. Določijo naj se letni plačani dopusti in sicer po 10 letni službi 8 dni, po 15 letni 10 dni, po 20 letni 14 dni letnega dopusta.

8. Cestarji naj po enoletni službi postanejo banovinski cestarji.

9. Onim cestarjem, ki so imeli na dan, ko so bili prevzeti od bivših oblastnih samouprav, 10 let cestarske službe, naj se zagotovijo iste ugodnosti, kot bi jih imeli po ministrski naredbi iz leta 1929, če bi ostali še nadalje v državni službi.

10. Dokler se pri banski upravi ne ustanovi samostojno zavarovanje za slučaj bolezni, nezgode, starosti in smrti, naj se cestarji zavarujejo pri splošnem delavskem zavarovanju, oziroma naj se jim za slučaj bolezni ali nezgode zagotovi dajatve, ki jih sicer predpisuje zakon o zavarovanju delavstva.

11. Pri ureditvi službenega razmerja banovinskih cestarjev naj se upošteva, da delo cestarja zahteva celotnega in zdravega delavca. Z nizkimi plačami kot sedanjimi je ogrožen obstoj cestarja in s tem tudi uspešno delo na cestah. Napačno bi bilo, če bi se kalkuliralo s tem, da se dobijo cenejše delovne moči, kajti uspešno delo na cestah, zlasti ko promet vedno narašča, je mogoče pričakovati samo tedaj, če bo imela banovina stalen kader poklicnih cestarjev, katerim bo nudila zadostno preskrbo.

Uverjeni smo, da je kraljevski banski upravi mnogo na tem, da ima v svojem področju zadovoljne cestarje, kar je najboljše jamstvo, da bodo tudi uspešno vršili določene jim naloge.

Kriza v rudnikih dravske banovine.

Delavske plače.

Meseca aprila in maja so izplačali rudniki Dravske banovine na delavskih mezdah:

leta 1925.	32·4	milj. Din
„ 1926.	18·1	„ „
„ 1927.	18·9	„ „
„ 1928.	19	„ „
„ 1929.	25·5	„ „
„ 1930.	16·7	„ „

Produkcija.

V tem času so producirali — prodali rudniki te banovine v stotisočih tonah:

leta 1925.	258·7	220·4
„ 1926.	219·6	203·8
„ 1927.	270·4	251·2
„ 1928.	257·1	249·1
„ 1929.	359·7	232·1
„ 1930.	210·8	166·2

Razmerje med produkcijo in delavskimi mezdami.

Tona premoga je bila obremenjena v istem razdobju z delavskimi plačami:

leta 1925.	z	125 Din
„ 1926.	z	83 „
„ 1927.	z	70 „
„ 1928.	z	74 „
„ 1929.	z	71 „
„ 1930.	z	77 „

V letu 1930. je obremenitev povečana vsled podpore v skupnem iznosu 1. 2, ki jo je razdelila v času krize med delavstvo T. P. D., ki je v zgornjem seznamu plač všteta.

Zakaj kriza.

Ostra kriza v naši premogovni industriji, ki se pojavlja v aprilu in maju leta 1930., se je lahko smatrala v prvi vrsti za reakcijo na nenormalno visoko produkcijo v letu 1929.

Reakcija na ugodno konjunkturo l. 1929.

V vseh rudnikih našega področja je znašala produkcija premoga v stotisočih tonah:

leta 1925.	1.840
„ 1926.	1.677
„ 1927.	1.919
„ 1928.	1.866
„ 1929.	2.303

Tudi povprečno število delavcev se je povečalo v letu 1929. napram prejšnjim letom za nad 1000 ljudi. Iz vseh teh komponent je **do krize moralo priti.**

Same državne železnice so naročile l. 1930. v mesecih januar—maj za 155 tisoč ton manj premoga, kakor prejšnje leto v tem času.

To se pravi, da je moralo odpasti v petih mesecih samo zaradi tega 220.000 šihtov. Da bi mogli ostati delavci polno zaposleni, bi se moralo odpustiti pri tem stanju produkcije nad 1700 delavcev.

Po kalkulaciji Delavske zbornice **potrebujejo naši rudarji samo za živila mesečno več, kakor je znašal njih skupni zaslužek v dobi krize.**

To se je odražalo v rastoči zadolžitvi rudarjev v trgovinah z živili. Dne 28. februarja 1930 so znašali rudarski dolgovi pri 23 trgovcih v Trbovljah 2,082.986·61 Din, dne 27. maja pa 3 milijone 152.265·14 Din. Ti trgovci so oddali torej v dobi treh mesecev za 1 milijon 69.278·53 Din živil na kredit več, kakor običajno.

Če se je moglo trditi prvotno, da je ta kriza začasna, je dobila kasneje težji značaj. Državne železnice so zmanjšale dobave v rudnikih Trboveljske premogokopne družbe, ki so glavni rudniki našega področja, za mesečno 25.000 ton. To pomenja, da bo moralo odpasti mesečno **36.000 šihtov ali 1350 delavcev.**

Stalež delavstva T. P. D. se je v resnici temu primerno znižal. Medtem, ko je znašal januarja 1930 še 8630 delavcev, je znašal 21. junija 1930 le še 6728 delavcev. In še se obetajo nove redukcije. Četudi je v naših rudnikih res neka naravna fluktuacija in se dajo izvesti redukcije delavcev deloma s tem, da se novi delavci ne sprejemajo, se take velike redukcije vendar le ne dajo izvesti brez odpuščanja delavcev.

Kako omiliti krizo.

Delavci se obračajo za pomoč na svoje organizacije, na Delavsko zbornico, na občine. Nobena od teh organizacij in institucij pa nima sredstev, da bi mogla izdatno pomagati. Vse, kar morejo organizacije in socialni zavodi storiti, je, da naslikajo pred javnostjo in državnimi oblastmi vso težo te krize.

Atom:

Krščanske delavske organizacije naj si osvoje svet.

(Delavska okrožnica papeža Leona XIII.)

78. *S temi zakoni, seveda če bodo sprejeti z voljo (jih spolnovati), bo zadosti poskrbljeno za koristi in blaginjo siromašnih. Združenja katoličanov pa ne bodo imela najmanjšega vpliva na blagor države. Iz preteklih dogodkov ni lahkomiselno sklepati na bodoče. Doba sicer pritiska na dobo, toda čudovite so sličnosti dogodkov, ker jih vodi previdnost Boga, ki nadaljevanje in vrsto dogodkov urejuje in naravnava v oni namen, ki si ga je določil pri stvarjenju človeškega rodu.*

79. *Slišali smo, da je bilo kristjanom v prvi, mladeniški dobi cerkve v sramoto šteto, da je večina njih živela od negotovih milodarov ali od dela. Toda čeprav so bili brez premoženja in moči, so vendar popolnoma zmagali, tako da so pridobili naklonjenost bogatih in zaščito mogočnih. Videli so jih lahko neutrudljive, delavne, kako so dajali zgled pravičnosti in zlasti ljubezni. Pri pogledu na tako življenje in nravnost je izginil vsak predsodek, obmolknilo je obrekovanje zlohotnih in umaknile so se polagoma izmišljotine zastaranega praznoverja krščanski resnici.*

80. *Dandanes se vrši boj o delavskih razmerah. Naj se poravna ta boj po pameti ali drugače, v vsakem slučaju je to največje važnosti za državo. Po pameti pa ga bodo lahko poravnali krščanski delavci, če bodo združeni v organizaciji in vodeni od pametnih voditeljev šli po isti poti, katere so se držali očetje in predniki v brezprimerno lastno in splošno blaginjo. Kakorkoli namreč je v človeku velika sila predsodkov in strasti, vendar bo, če ni zlobna volja otopila čuta za poštenje, dobrohotnost državljanov sama od sebe bolj naklonjena onim, katere so spoznali za delavne in skromne, o katerih bo znano, da višje cenijo pravičnost kakor dobiček, vestno spolnovanje dolžnosti višje kakor vse druge stvari. Iz tega bo sledila tudi korist, da s tem ne bo dano najmanjše upanje in možnost ozdravljenja onim delavcem, ki so ali povsem zavrgli krščansko vero ali pa žive življenje, ki veri nasprotuje. Oni namreč večinoma spoznajo, da so bili varani po napačnem upanju in potvorjenem videzom stvari. Čutijo namreč, da pohlepni gospodarji zelo nečloveško ž njimi ravnajo, da jih skoraj ne cenijo višje, kakor po dobičku, kolikor ga (jim) z delom pridobe. V udruženjih pa, v katerih so včlanjeni, so namesto spoštovanja in ljubezni notranji spori, ki so stalni spremljevalci drznega in brezvernega uboštva. Potrti v duhu in izčrpani po telesu, kako radi bi se mnogi osvobodili iz tako ponižujoče sužnosti, vendar si ne upajo, ker jim to brani ali sramežljivost pred ljudmi ali strah pred pomanjkanjem. Gotovo morejo vsem tem čudovito mnogo pomagati k blaginji katoliške organizacije, če bi omahujoče povabile v svoje naročje v sorho odstranitve težkoč, in če bi zopet upidevajoče sprejele v svojo zaščito in varstvo.*

Krščanske delavske organizacije naj si osvoje svet! To je kratka vsebina teh odstavkov delavske okrožnice Leona XIII. Kakor so si prvi kristjani osvojili vesoljni svet, enako nalogo daje in nalaga veliki papež delavskim krščanskim organizacijam. Zakaj baš delavskim? Tistih, ki ne delajo, sploh ne omenja, bodisi da je njihovo število tako majhno med kristjani, da sploh ne pridejo v poštev, bodisi da jih ne prišteva med prave kristjane, ki naj se drže reka: Kdor ne dela, naj tudi ne je. Če opazujemo zgodovino krščanstva zadnjih stoletij, moramo z žalostjo ugotoviti, da je krščanstvo izgubilo vajeti iz rok, vsaj kar se tiče gospodarskega, oziroma socialnega vprašanja. Hote ali nehote so se kristjani dali voditi od liberalnega ali socialističnega gospodarskega sistema in so le skrbno iskali, česa bi se od teh sistemov smeli oprijeti kljub krščanstvu. Temu hoče Leon XIII. napraviti konec. Krščanstvo je poklicano, da rešuje gospodarska in družabna vprašanja v lastni režiji, s tem da kristjani osebno udejstvujejo svoje krščansko prepričanje vseeno, če so delavci ali podjetniki. Le preveč so se namreč kristjani navadili čakati na pomoč drugih: Država naj pomaga itd. To namreč ni drugega, kakor če bi rekli: Drugi naj pomagajo, drugi naj bodo prisiljeni, da pomagajo, da se nam samim ne bo treba truditi.

Nič čudnega ni zato, da se še ni zgodilo, kar tako krasno opisuje Leon XIII., da bi namreč krščanske delavske organizacije privedle nazaj tudi zapeljane in omahljivce iz drugih taborov. Prej nam kristjanom ne bodo verjeli, dokler ne bomo samo lepih ciljev postavljali in pustili, oziroma silili, da jih drugi izvedejo, ampak le tedaj, če jih bomo v svojem vsakdanjem življenju tudi sami izvedli. Z eno besedo: nihče ne bo verjel v lepoto in resničnost našega programa, dokler bomo delali samo z lepimi besedami, ne pa tudi z lepimi osebnimi dejanji.

Kaj je v omiljenje te krize storiti?

Predvsem bi morali imeti pripravljena za slučaj takih kriz znatna denarna sredstva. Samo za prehrano 1000 rudarjev in njih svojcev je treba dati na mesec skoraj milijon dinarjev!

Mi pa nimamo na razpolago skoraj nič.

Izvede naj se brezposelno zavarovanje.

Delavska zbornica nabere v rudnikih 360.000 Din. Četudi pobijanje brezposelnosti ne spada prvenstveno v delokrog Delavskih zbornic — saj imamo zato Borze dela — ima naša zbornica za brezposelne rudarje v svojem proračunu znesek 100.000 Din. Seveda je to le kapljica v morju. Zakon o pobiranju prispevka za slučaj brezposelnosti velja v prvotnem besedilu tudi za rudarje.

A ta zakon se v rudnikih že leta sem ne izvaja, ker ministrstvo za šume in rude ni izdalo provedbenih naredb.

Vsaj to bi se dalo za bodoče popraviti. Zakonska osnova je tu, treba je zakon le izvesti in prikrojiti posebnim rudarskim razmeram.

Brez dvoma je, da pravilnik za podpiranje brezposelnih ni ravno prikladen za omiljevanje takih in podobnih kriz. V rudnikih je treba zbrati za take krize velike vsote in jih uporabljati tedaj, ko nastane potreba za to. Vendar bi bilo tudi teh 360.000 Din, ki bi se zbrali po veljavnih predpisih v naših revirjih za pobijanje brezposelnosti, nekaj več kot nič. Mora pa se poudariti, da bi bilo treba zbirati za te slučaje izdatnejše vsote.

V novem rudarskem zakonu je bilo to v prvotnem predlogu za ta slučaj dobro preskrbljeno. V njem je bila določba, ki jo vsebuje tudi rumunski rudarski zakon, po kateri naj bi bila vsa podjetja dolžna, da plačujejo za podpiranje brezposelnih 5% svojega čistega dobička. Če se upošteva, da so v naših rudnikih čisti dobički zelo veliki in da vsled racionalizacije stalno rastejo — leta 1923. so znašale delavske plače 49.5%, leta 1924. 40%, leta 1925. 41%, leta 1926. 34%, leta 1927. 31%, leta 1928. 35% — potem bi vkljub navidezno visokim obremenitvam podjetij to ne bila previsoka obremenitev.

Kot minimalno predlagamo, da se odredi takoj, da se pobira od delavstva zakoniti prispevek za borze dela, da se pa določi, da prispevek, ki ga ima dajati za Borzo dela podjetje, ne bo enak prispevku delavstva (180.000 Din), ampak da bo gotov mnogokratnik tega zneska.

Če imajo rudarske oblasti interes na tem, da se vrši zavarovanje rudarjev za rudarske delavce posebej, bi se moglo poveriti to zavarovanje mesto borzi dela, bratovskim skladnicam ali pa kaki drugi rudarski ustanovi.

Večji prisilni prispevek, kakor ta, ki ga pobirajo borze dela, je rudarjem težko nalagati. Že sedaj se odbija rudarjem okrog 10% zaslužka, to je okrog 90—100 Din na mesec ko prispevek za bolniško, starostno zavarovanje, prispevek za Delavsko zbornico in II. rudarsko skupino. Ta odbitek pa se utegne še povečati, ako bo to sanacija bratovske skladnice v bodoče zahtevala.

Poleg tega bi morale priti v državni budžet in v samoupravne budžete gotove vsote za omiljevanje takih in sličnih kriz, ki zadevajo prebivalstvo enako, če ne hujše, kot recimo poplave, toča in druge nezgode.

Vse to bi imelo za posledico, da bi se take krize za bodoče lažje premagale.

Za sedaj rudarji na kako izdatnejšo denarno pomoč ne morejo računati, ker za to ni predvidenih sredstev.

Kam naj gredo reducirani rudarji.

Lakota bo silila brezposelne rudarje za delom kamorkoli.

Nam bi bilo najljubše, ako bi mogli dobiti naši brezposelni rudarji delo v drugih rudnikih naše države. Ker so državne dobave samo prenešene, je gotovo, da odgovarja depresiji v naših rudnikih, dobra konjunktura v nekaterih drugih rudnikih.

Tako preseljevanje bi mogel organizirati Centralni odbor za posredovanje dela, če bi bili rudarji z njim v zvezi, ker bi lahko imel preko krajevnih organov pregled čez vsa delovna mesta, taka z dobro in taka s slabo konjunkturo.

Danes se vrši to preseljevanje popolnoma neorganizirano. Zastopniki naših rudarskih organizacij so pregledali pred kratkim nekaj rudnikov v Srbiji, kjer je baje konjunktura dobra.

Prinesli so seboj tako neugodna poročila o tamošnjih stanovanjskih, socialnih in higijenskih razmerah, da izseljevanja v ondotne rudnike žal ne moremo priporočati.

Če so karakterizirali naši tovariši iz Srbije te rudnike kot zarobljeničke logore in kulturno sramoto, so rabili s tem za velik del rudnikov Srbije pravi izraz.

Naloga naših oblasti je, da skušajo dvigniti te rudnike tudi socialno, ako vplivajo na to, da se razširja njih obseg.

K rudniku in tovarni spadajo tudi zdrava delavska stanovanja. Po dva delavca v eno zamazano posteljo od tu ne bomo pošiljali spat in bomo rajše usmerjali naš izseljeniški tok kam drugam, kakor bi ga sicer tudi želeli usmeriti na naš jug.

OBČNI ZBOR RADNIČKEGA STRUKOVNEGA SAVEZA V ZAGREBU.

V dneh od 14. do 17. avgusta se vrši v Zagrebu Evharistični kongres. Ob tej priliki ima tovarniški Radnički strukovni savez svojo glavno skupščino (občni zbor) v soboto 16. avgusta ob 8 zvečer.

Vse tovariše, ki se nameravajo udeležiti Evharističnega kongresa, vabimo, da se udeleže tudi glavne skupščine RSS. Na programu te skupščine, ki je za razvoj krščanskega sov. delavskega pokreta med Hrvati velike važnosti, so poleg drugih točk na dnevnem redu tudi trije važni referati.

Vožnja za vse udeležence je polovična. Informacije glede tega in izkaznice dobite pri župnijskem uradu. Vsak, ki želi prisostvovati skupščini RSS, gre od doma v soboto zjutraj. Ostali udeleženci, ki gredo samo na kongres, pa lahko odpotujejo šele v soboto zvečer. Vsi, ki žele prisostvovati skupščini, naj to sporoče JSZ. Načelstvo JSZ.

Mariborski konzum.

Maribor, 21. julija.

Štiri mesece dela naše mlade zadruge! Boji za in proti, začetek brez denarja, slaba gospodarska konjuktura, ugovori da delavstvo ni zrelo za svoje zadružništvo in še nebroj drugih pomislekov je bilo, ki so nas, kljub temu, da smo kar mogoče pazno zagospodarili, navdajali s strahom, češ kakšen bo rezultat našega dela? Da je bila zadruga za naše delavstvo v Mariboru nujno potrebna, o tem menda ne bo več ugovorov. Prvi polletni računski zaključek nas je o tem uveril in dokazal, da smo svoje delo zastavili na prav in postavili zadrugo na realna tla. Sicer smo za svoja stremljenja želi od vseh strani samo nezaupanje in kritiko, čeravno je bil naš cilj in namen samo ta, da pomagamo delavstvu do nakupa blaga po zmernih cenah.

Nad vse pričakovanje nam je računski zaključek izkazal še nekoliko prebitka. Promet v zadrugi narašča vsak mesec, potreba po večji in raznovrstnejši zalogi blaga nas sili, da bomo primorani povečati trgovske lokale v najkrajšem času.

Upamo, da smo s tem vse predsodke in pomisleke premostili. Naše delo bo šlo za tem, da dvignemo zadrugo do one višine, ki je potrebna, da bo delavec dobil, dobro in ceno blago po zmernih cenah. Zato na delo.

Delavec, ročni in duševni, ti pa ceni uspehe svojega dela in se pridruži kot član svoji delavski zadrugi. Močne delavske strokovne organizacije in močno delavsko zadružništvo sta edini spas delavstva v težkem boju, ki ga bijemo za izboljšanje našega bednega položaja. Svoji k svojim! an.

Pri Sv. Magdaleni nad Grižami v Savinjski dolini bo 3. avgusta Delavski tabor

Po sveti maši ob 10 govorita tovariša Langus Joža in Mikeln Fric.

Bolniška blagajna v Celju.

Kdor mora posečati ambulatorij OUZD v Celju in iskati zdravniško pomoč, opaža, da je vsak dan velik naval bolnikov, ki se morajo drenjati in dolgo čakati v premajhnih prostorih čakalnice ambulatorija. Tudi ordinacijski prostori so tesni in premajhni. Zaradi nedostatnih prostorov ambulatorija bolniške blagajne trpi zdravniška služba, katero bo treba na vsak način izpopolniti in reorganizirati. Ker ni nobenega specialista na razpolago, se je treba na specialne preiskave voziti v Ljubljano, pri čemer člani zamude ves dan. Večkrat pa se pripeti, da še pri specialistu v Ljubljani niti na vrsto ne pride, ali pa je zaradi navala strank prav površno in na hitrico preiskan.

Z ozirom na te nedostatke je v interesu zavarovanih delavcev kakor tudi celjske javnosti sploh, da se zdravniška služba tudi v Celju izpopolni ter da OUZD namesti vsaj štiri specialiste, in to za očesne, pljučne in ženske bolezni ter za preiskavo in obsevanje z röntgenom.

Nadalje omenjamo, da so tudi pisarniški prostori bolniške blagajne v Celju skrajno neprimerni in tako majhni, da za promet in občevanje s strankami sploh ne zadoščajo več in so skrajno nehigienični.

Za odpravo teh nedostatkov in za izboljšanje zdravniške službe v Celju je za Celje in vso celjsko okolico nujno potrebno, da OUZD zida v Celju novo poslopje, katero naj bi odgovarjalo z ozirom na promet zavarovanega članstva in bolnikov vsem zahtevam in potrebam današnjega časa. Zaradi novo se snujoče tekstilne industrije v Celju bo v kratkem zavarovano članstvo bolniške blagajne znatno še bolj narastlo, katero pa že sedaj šteje preko 12.000.

Celjska mestna občina je sicer ponudila OUZD v Ljubljani stavbišče za zidanje novega poslopja brezplačno na razpolago, vendar pa je dolžnost vseh merodajnih činiteljev, da se za stvar zavzamejo in da na merodajnih mestih v Ljubljani, Zagrebu in Belgradu intervenirajo, da se prepotrebno novo poslopje za bolniško blagajno v Celju čim preje uresniči in zgradi. Tudi OUZD v Ljubljani naj se za zidavo poslopja resno zavzame.

Že pred par leti je bilo govora o tem, da se za bolniško blagajno v Celju pozida novo poslopje, a prehiteli so nas Mariborčani. Sedaj pa je čas, da se tudi za Celje nekaj stori, katero plačuje znaten del na prispevkih tako za bolezensko kakor nezgodno zavarovanje.

Pričakujemo, da se merodajni činitelji energično zavzamejo za povoljno rešitev vprašanja novega poslopja za bolniško blagajno v Celju.

Pravilnik

o izvajanju zobozdravstva iz sredstev zobozdravstvenega sklada za delavstvo Kranjske industrijske družbe.

Člen 1.

Zobozdravstveni sklad, ustanovljen na podlagi sporazuma med Kranjsko industrijsko družbo in njenim delavstvom s kolektivno pogodbo z dne 17. marca 1930, se zbira od 1. aprila 1930 dalje iz mesečnih prispevkov delavstva in se nahaja v upravi statutaričnih organov bratovske skladnice Kranjske industrijske družbe.

Krajevni upravni odbor bratovske skladnice določa splošno veljavni način izvajanja zobozdravstva iz sredstev zobozdravstvenega sklada in določa o vsem, kar se tiče uporabljanja in upravljanja tega sklada.

Krajevni nadzorstveni odbor nadzoruje uporabo in upravo sklada s periodičnim pregledovanjem knjig, zapiskov in blagajniške imovine.

Krajevni upravni odbor in krajevni nadzorstveni odbor morata poročati o poslovanju s sredstvi zobozdravstvenega sklada vsakoletni redni krajevni skupščini.

Člen 2.

Pravice do koristi iz zobozdravstvenega sklada ima načeloma vsak delavec in vsaka delavka **po enoletnem članstvu** pri bratovski skladnici, in sicer zase in za družinske člane, ki so prijavljeni bratovski skladnici zaradi bolniškega zavarovanja, vendar z omejitvijo, da veljajo kot družinski člani v smislu tega pravilnika le:

a) zakonska žena zavarovanega člana, ako je poročena z njim vsaj že eno leto;

b) zakonski, pozakonjeni in adoptirani otroci do dovršenega 16. leta starosti, v obeh primerih pa le tedaj, ako niso sami podvrženi **zavarovalni dolžnosti.**

Nezakonski otroci članic so glede koristi iz zobozdravstvenega sklada enakopravni z zakonskimi otroci.

Zavarovanim članom, ki prekinejo svoje članstvo pri bratovski skladnici zaradi redukcije ali zaradi vojaške službe, ostane pravica do koristi iz zobozdravstvenega sklad v tem smislu varovana, da se jim všteje prejšnja članska doba, ako stopijo zopet v zavarovanje, vendar pa prekinitev članstva ne sme presegati šestmesečne dobe, ki se šteje v primeru redukcije od dneva izstopa iz zavarovanja, v primeru vojaške službe pa od dneva odpusta iz nje.

Člen 3.

Način postopanja za odobritev zobozdravstva je sledeči:

Zavarovani član, ki ima predpisano člansko dobo in ki želi, da se odobri zobozdravstvo njemu ali njegovemu družinskemu članu, se mora javiti s člansko knjižico odnosno začasno izkaznico pri upravi bratovske skladnice, da se mu izpolni potrebna prijavnica, ki jo mora član lastnoročno podpisati.

S prijavnico se mora oseba, ki naj bo deležna zobozdravstva zglasiti najkasneje v enem tednu pri zobozdravniku, ki si ga je izbrala.

Zobozdravnik ugotovi obseg potrebnega zobozdravstva ter sestavi na tiskovini, ki jo določi uprava, podroben proračun, ki ga pošlje pisarni bratovske skladnice, prijavnico pa si pridrži.

Na podlagi proračunov odobri krajevni upravni odbor zobozdravstvo po predlogu zobozdravnika in v okviru razpoložljivih sredstev (čl. 4).

Člen 4.

Pri odobravanju zobozdravstva mora krajevni upravni odbor upoštevati načelo, da dovoljeni izdatki ne smejo presegati višine pričakovanih dohodkov.

Ako bi vsota predloženih proračunov presegala vsoto pričakovanih dohodkov za dobo do izvršitve zobozdravstvenih del, mora krajevni upravni odbor najprej upoštevati one slučaje, ki jih je zobozdravnik označil kot nujne.

Ako bi pričakovani dohodki tudi za nujne slučaje ne zadoščali, se določa prednost po sledečem vrstnem redu:

V prvi vrsti se upoštevajo predlogi zobozdravnika za zobozdravstvo otrok, a med njimi daje prednost daljša članska doba zavarovanega člana; v drugi vrsti se upoštevajo zavarovani člani do dopolnjenega 30. leta starosti, v tretji vrsti vsi ostali slučaji, pri čemer daje vedno prednost daljša članska doba zavarovanega člana.

Po istem vrstnem redu se upoštevajo za njimi tudi slučaji, ki jih zobozdravnik ni označil kot nujne.

Člen 5.

Ako bi krajevni upravni odbor uvidel, da se predloženi proračuni ne bodo mogli kriti niti s pričakovanimi dohodki treh prispevnih mesecev, je upravičen sprejemanje prijav začasno ustaviti. Ustavitev in zopetna dovolitev sprejemanja prijav se mora razglasiti v obratih na Jesenicah, Javorniku in Dobravi.

Člen 6.

O odobrenem zobozdravstvu obvesti uprava bratovske skladnice dotične zavarovane člane ter jim izroči nakaznice za izvedbo zobozdravstva. Osebe, ki naj bodo deležne zobozdravstva, se morajo zglasiti s temi nakaznicami pri določenem zobozdravniku. Potrjeni proračun izroči uprava neposredno zobozdravniku.

Člen 7.

Iz sklada za zobozdravljenje se dovoljujejo sledeče dajatve:

1. Plombiranje zobovja (cement, srebrni ali zlati amalgan in syntetik);
2. čiščenje in izdiranje zob;
3. umetno zobovje v kavčuku in nežlahtnih kovinah;
4. popravilo umetnega zobovja, ki si ga je član dal napraviti, preden je imel pravico do dajatev iz zobozdravstvenega sklada;
5. popravilo umetnega zobovja, kolikor je potrebno zbog obrabe.

Člen 8.

Član, ki se mu prizna zobozdravstvo v katerikoli obliki za njega ali za njegove družinske člane, je v polni meri odgovoren, da se z njegovo prijavnico ali nakaznico ne izvršijo nikakršne zlorabe.

Člen 9.

Predhodne določbe.

Poslovanje zobozdravstvenega sklada se prične s 1. julijem 1930, in sicer za **plombiranje, čiščenje** in **izdiranje zob** brez posebnih omejitev, za umetno zobovje in popravila pa z omejitvami, navedenimi v čl. 10. in 11.

Člen 10.

Dajatve za člane.

Dajatve umetnega zobovja in njega popravil se dovoljujejo le stopnjema, in sicer tako, da si pridobijo pravico do teh dajatev:

a) z dnem 1. julija 1930 vsi člani z najmanj 15 letno člansko dobo, nadalje oni člani z 10 letno člansko dobo, ki zaradi slabega zobovja drugače bolehajo;

b) z dnem 1. oktobra 1930 vsi člani z najmanj 10 letno člansko dobo, in oni člani s 5 letno člansko dobo, ki drugače bolehajo zaradi slabega zobovja;

c) z dnem 1. januarja 1931 vsi člani z najmanj 5 letno člansko dobo ter oni člani z enoletno člansko dobo, ki drugače bolehajo zaradi slabega zobovja;

č) z dnem 1. aprila 1931 vsi ostali člani, ki imajo najmanj eno leto članske dobe.

Člen 11.

Dajatve za družinske člane.

Družinskim članom (čl. 2) se dovoljujejo dajatve umetnega zobovja in njega popravil istotako stopnjema, in sicer tako, da se upoštevajo pričenši z dnem:

a) 1. julija 1931 žene članov z 10 letno člansko dobo in one, ki bolehajo drugače zaradi slabega zobovja in katerih možje so dosegli najmanj 5 letno člansko dobo;

b) 1. oktobra 1931 žene članov s 5 letno člansko dobo ter one, ki bolehajo drugače zaradi slabega zobovja in katerih možje so dosegli najmanj enoletno člansko dobo;

c) 1. januarja 1932 vse ostale žene članov z najmanj enoletno člansko dobo.

Čez hribe in doline . . .

Jesenice. Skupni sestanek strok. skupine kovinskih delavcev Javornik in Jesenice se bo vršil v nedeljo ob 10 dop. v dvorani Krek. prosv. društva na Jesenicah. Dnevni red: Položaj v tovarni in drugo. Naj ne manjka nikogar! — Predsednik.

Prevalje. Dne 23. julija se je smrtno ponesrečil delavec, zaposlen pri lesni d. d. »Korotan« v Prevaljah, 19 letni Luka Kert. Močan vihar, ki je na ta dan divjal, je Kerta z 6 m visoke skladovnice desk, katere je pokrival, treščil z vso silo na tla. Nesrečnež je dobil pri padcu smrtne notranje poškodbe. Prepeljali so ga takoj v javno bolnišnico v Slovenjgradec, kjer je drugi dan po nesreči poškodbam podlegel. Truplo pokojnega Luka, ki je bil fant mirnega značaja in priljubljen pri vseh, so prepeljali na dom k staršem in ga v nedeljo 27. julija ob navzočnosti številnega občinstva položili k večnemu počitku na pokopališču v Prevaljah. Vzornemu fantu naj sveti večna luč, preostalim domačim pa naše iskreno sožalje! — Tovariši.

Krekova knjižnjica,

Vse člane in prijatelje »Krekove knjižnice« s tem obveščamo, da izide **druga redna knjiga 10. avgusta t. l.,** kar naj blagovolijo zlasti uporabiti pri agitaciji za nove člane. Samo deset dni je še do takrat — zato na agitacijo za lepo knjigo — proletarsko!

Članstvo »Krekove knjižnice« stalno napreduje; vesel pojav moremo beležiti s tem, da se je začela zadnje čase gibati tudi **inteligenca.** Vendar pa zlasti še med **delavstvom,** kateremu je knjižnica v prvi vrsti namenjena, ni dovolj onega pravilnega razumevanja za to važno in nujno potrebno kulturno delavsko ustanovo, kakor bi bilo za naše delavstvo primerno. Zato še enkrat pozivamo **vse,** da podprejo z agitacijo širitev te važne **delavske** ustanove! Na delo!

Mariborski škof dr. A. Karlin je obhajal zlatomašniški jubilej. Čestitamo!

Umrl je dolgoletni srbski parlamentarec in po Pašičevi smrti vodja njegovih pristašev, Marko Trifković.

Zahvala. Podpisani se iskreno zahvaljujem delavstvu papirnice Goričane, ki mi je ob priliki moje težke in dolgotrajne bolezni priskočilo na pomoč in zbralo znesek 808 Din. Bog plačaj! **Franc Ribič,** Smlednik.

Zahvala in obvestilo. Za vse mnogoštevilne čestitke, poslane iz vrst krščc. soc. delavcev, iskrena hvala! Bog daj, da bi se uresničila njihova voščila. Denar, ki sem ga dobil pri darovanju na svoji novi maši dne 20. t. m., ca. 4000 Din, sem naklonil ubogim rudarskim otrokom v Trbovljah in Hrastniku. Drugi mesec odidem pomagat pastirovati k slovenskim izseljencem v Francijo. Če imajo domačini v Sloveniji zanje kaka sporočila, ali bi jim radi kako manjšo stvar izročili, sem rad na razpolago. Obrnite se kar na moj naslov: France Šmon, novomašnik, Loke, p. Št. Jur ob Taboru.

Jugoslavija ima po inozemskih časopisnih vesteh zlate rezerve za kritje papirnatega denarja 55 procentov.

Slovanski svetniki. Pred kratkim je izšel nov ličen molitvenik, ki ga je izdal g. Anton Mrkun, župnik v Dobrepolju. Molitvenik vsebuje življenjepis 20 slovanskih svetnikov, ki je poln dobrih zgledov za življenje. Poleg tega vsebuje tudi vse potrebne molitve v vsakdanjem življenju. Stane v platno vezan 18 Din, v umetno usnje z rdečo obrezo 20 Din, v umetno usnje z zlato obrezo 24 Din, v mehko usnje z zlato obrezo 28 Din. Dobi se v vseh knjigarnah, zlasti pri Ničmanu v Ljubljani. Molitvenik priporočamo kar najtopleje.

RADIO JOŽE MARKEŽ, JESENICE
Solidna postrežba. Dobi se tudi na obroke.
Oglejte si stalno radio razstavo!

KJE NABAVLJAŠ SVOJE POTREBŠČINE?
Najcenejši vir je naše
I. DELAVSKO KONZUMNO DRUŠTVO
ki ima v Ljubljani sledeče prodajalne:
Kongresni trg štev. 2
Dunajska cesta štev. 38
Zaloška cesta štev. 15
Celovška cesta štev. 57
Florianska ulica štev. 5
Cerkvena ulica štev. 21
Rožna dolina III./2
Vič-Glince, Tržaška cesta 11
Zg. Šiška, Vodnikova c. 24

Pierre l' Ermite: 32

Kako sem ubila svojega otroka

»O, to pa to! Že zdavnaj bi bil rad videl Pilier!«

»No, da ti je vsaj nekaj po volji!« pripomni gospa Iholdy. »To bo treba s kredo zapisati na dimnik, da se ne pozabi!

»Mama, saj sem skoraj z vsako stvarjo zadovoljen.«

»Zadovoljen si že, samo ko se ne bi držal kakor kakšna nuna, ki se boji, da ne bi užalostila svojih svetih tovarišic in predstojnic!«

»Nikar ne govorite več kot je res!... A v Pilier, pojdemo sami, kaj ne?«

»Kar precej pojdemo, smo že tam!... Ne bodi vendar tak! Veš, da na izlet, ki ga imajo na misli tudi naši odlični sosedje, nikakor ne moremo iti brez njih! Na ladjici bo prostora za vse, zakaj jim ne bi tedaj ustregli, ko jim čisto lahko. Tako se spodobi kristjanu in Presvesovi bodo zelo veseli.«

»Pa strezimo drugim!« vzdihne Dominik, odide po stopnicah v svojo sobico in se ustavi pred oknom.

Borba danes!... borba jutri!... borba dan za dnem! To ti je človeško življenje!

Ves dan je bil žalosten in slabe volje, ker so mu takoj, čim je prišel domov, ubili srčni mir, ki ga je užival zjutraj. — — —

Okoli sedmih so gospa Yholdy, ujec in Dominik zapustili »Turkiz«, zavili mimo Rdečega zaliva proti majhni vili, ki se je skrivala sredi gaja, po katerem je rasla praprot. V solncu se je bliščala skriljasta streha, na vrtu pa so se bohotili modri eukalipti in lepe mimoze.

Presvesovi so bili imenitna meščanska družina, sicer pa nič posebnega. Lolita je morala svojo mično lepoto in krasno naravo podedovati po kakem neznanem predniku. Očeta ni bilo, pa je bila razvajena Lolita vse, vse se je sukalo okrog nje. Vendar se ni prevzela in ni gospodarila kot bi bila lahko. Vladala je s svojo ljubeznivostjo in dobroto, katere je bila deležna vsa družina.

Za oni večer se je napravila kar se je najlepše mogla, kot da na kakšnem čarobnem otoku pričakuje prelestnega kraljeviča.

Dominik pa se je namenoma vedel zelo hladno. Tega ni Lolita niti najmanj pričakovala in jo je tako razdražilo, da je pobesila šobo, se od njega presedla in pri večerji skoraj ni besedice spregovorila.

Vila »Ker-Mimie« je bila pritlična, samo na podstrešju je bila sobica, v kateri je stanovala Lolita. Okrog in okrog hišice so rasle krasne rože, da je skoraj ni bilo videti iz cvetja; najmogočneje so rasle krvomočnice najrazličnejših vrst in barv.

Yholdyjevi in Presvesovi so zelo ljubili glasbo; zato so odšli na verando, vso opleteno s srebotom, jasminom, bignonijo in divjo trto. Tukaj je bil klavir, h kateremu se je vsedla Lolita, ki je izvrstno igrala na klavir. Z lahkoto je igrala in pela obenem. Glas je imela zanesljiv in lepo izšolan, da je skoraj ni bilo skladbe, ki bi ji delala težave.

»Kaj pa želite?« se obrne h gostom.

»Dominik, kaj bi ti rad?« vpraša gospa Yholdy sina, ker jo je vznemirjala njegova razmišljenost.

Dominik pomisli in meni:

»Najrajši bi slišal kaj iz tega kraja, kak noirmoutrinski napev. Gospodična Lolita, ali so Vam znane Lidenerjeve pesmi?«

Nalašč ji je rekel »gospodična«, ker je vedel, da jo bo s tem najbolj zbodel in ker je hotel, da razdalja med njima nastane čim večja.

»Da, gospod Dominik!« odvrne Lolita.

Ujec in obe materi so se začudeno spogledali, ker niso vedeli ničesar, kar sta mlada predobro vedela.

Lolita je odšla v svojo sobico z izgovorom, da poišče note, v resnici pa je hotela zakriti solze, ki so ji zalile oči. Ker se ni mogla takoj potolažiti, je kakih pet minut premikala pohištvo in ropotala, kot da išče knjigo. Nato si odločno obriše oči, se napudra in z notami v roki pogumno steče po stopnicah.

»Kaj je Lidener res tako strašno lep?« prezirljivo vpraša gospa Yholdy.

»Lidener opeva ta otok; toliko pa njegove pesmi seveda niso vredne ko ‚Samaritanka'.«

»Gospodična, boste nam potem zaigrali še »Samaritanko«?« se oglasi ujec.

Lolita sede h klavirju.

»Gospa Yholdy, ali bi mi obračali liste?«

Drugekrati je to opravljal Dominik. Zakaj neki danes ne mara?

»Še nocoj in nikdar več!« si je mislil Dominik, ki sta ga bolj razjedala bolest in trpljenje kot je priznal sam pri sebi.

Lolita udari po tipkah in zapoje neko staro romanco, ki je nekoč podžigala srca starih Noirmontrincev, danes pa je že precej zastarela. V nevezani besedi se glasi:

»Ko sedim na obali in brez skrbi sanjarim, najrajši motrim sinje valove, ki neprestano butajo ob čeri.

Na bregu umira val, ki ga je sunil iz morja tovariš, ki sili za njim. To je podoba življenja in smrti, ki prihajata iz istega vira.

Taka je naša usoda na zemlji: da se vse, pa naj bo človek ali val, venomer spreminja in rodi samo zato, da potem premine.

Komaj je otrok zagledal luč sveta, že peha pred seboj očeta, obenem pa tudi sam hiti proti bregu, da dokonča kratek tek svojega življenja...«

Napev je bil podoben kakor pri pesmi:

Kako se rad spominjam...

Lolitin glas je bil pretopel za otožno romanco in iz njega je lilo življenje, kakor da je solnčni pramen zablodil med grobove.

Ujec je bil mnenja, da je Lidener popolen bebec. Kakor da brez njegovih popevk ne bi vedeli, da nas čaka smrt! Kaj je treba to venomer goniti in trobiti na vsakem ovinku! Prav spada taka klavrna pesem v tale gozdič, kjer vse poje o veselju in življenju! Pa tako solzavo petje o »sinjih valovih«! Odi spat, ta Lidener je moral biti brez dvoma jetičen!...

Dominik pa je pripomnil, da ga je pesem zelo ganila, ker poje o resnicah, o katerih ne bomo nikdar zadosti govorili. »Misli na svoje poslednje reči, pa nikdar ne boš grešil!«

»Ali želiš, da ti kdo zapoje »Requiem« ali »De profundis«?« šepne mati.

»Ali pa bi rad Chopinovo »Pogrebnico«?«

»Mama, tega nisem rekel! Saj ste mi sami veleli, naj si izberem, kar hočem, pa sem si izvolil Lidenerja. Hvala lepa, gospodična Lolita!... Zdaj pa Vi izberite!«

»Ljuba moja mila Lolitica, prej ste omenili »Samaritanko«!« je medeno in nežno dejala gospa Yholdy. »Vem, da imate zelo radi sijajnega pesnika Rostanda; tudi jaz ga visoko cenim... Dajte, zaigrajte nam njegovo »Samaritanko«; res, do nocoj nisem niti vedela, da je že komponirana.«

Za Jugoslovansko tiskarno: Karel Čeč.
Izdaja za konsorcij »Delavske Pravice« in ureja Srečko Žumer.